ELBOGEN MALMÖ
1885

Anna Helena Herbst 1885 - 1937

Malmö 1885

MALMÖ FORNMINNESFÖRENINGS BILDSAMLING FRÅN FÖRRA SEKLET

ELSEBETH BAGER, INGMAR BILLBERG, ANDERS REISNERT OCH LARS SVENSSON

Den 26 mars år 1909 hölls det konstituerande styrelsemötet i källaren till Jörgen Kocks hus. Detta möte innebar tillkomsten av Malmö Fornminnesförening. Vid mötet ställde A U Isberg ut en samling av fotografier och kartor. Redan under det första verksamhetsåret uppkom frågan om inköp av en samling glasplåtar. Samtliga tillhörde Viktor Roikjer vars far var en av pionjärerna då det gällde fotografering. Fadern Carl Wilhelm Roikjer kom till Malmö år 1878 och verkade här till sin död år 1902. Föreningen skulle erhålla samlingen för summan 1000 kronor. Detta var en stor summa för den nystartade föreningen. Man var tvingad att lägga upp betalningen så att hälften betalades under år 1910 och resterande under år 1911. Samlingen omfattade 1.157 nummer. År 1915 skänkte så Viktor Roikjer ytterligare 1.050 bilder till föreningen. Detta viktiga initiativ som föreningen tog resulterade också i att ett flertal andra bildsamlingar kom i föreningens ägo. Då ett nära samarbete inleddes under 1930-talet mellan föreningen och Malmö Museer blev det så att samlingarna donerades till Malmö Museer. Detta beslutades vid ett styrelsemöte den 12 november 1931. Det är bara att konstatera att utan föreningens pionjärarbete i det tidiga 1900-talet så hade knappast samlingen varit så komplett som den nu är. Kjell Å Modeer har utförligt beskrivit de olika bildsamlingarnas tillkomst och vidare öden i Malmö Fornminnesförenings årsbok från år 1977. Det känns därför väsentligt att så här under föreningens 91:a verksamhetsår lyfta fram en del av denna samlings bilder, dels som ett tack till dem som var så förutseende vid det förra seklets början och dels till er läsare som härmed ges möjlighet att ta del av ett Malmö som det såg ut vid förra seklet. I presentationen har till största delen Roikjers bilder använts.

Stadens utseende och struktur:

Rivning av fästningsverk: Malmös fästningsverk som var runt den medeltida stadskärnan revs under början av 1800-talet.

Ny stadsdel: En ny stadsdel, ursprungligen kallad "Nya staden", anlades.

Kanaler: Malmö kanal moderniserades och ersatte äldre, smalare kanaler.

Ny hamn: Nyhamnen utvecklades och blev ett viktigt hamnområde.

Malmö som Sveriges huvudstad (1806-1807): Kung Gustav IV Adolf och hans familj bodde i Malmö under en tid, och staden blev en kort period Sveriges huvudstad. Självständighet och demokrati: Människor började ifrågasätta den rådande samhällsordningen, vilket ledde till uppkomsten av folkrörelser och arbetarrörelser. Det skedde stora förändringar i Malmös utveckling under 1800-talet, och den sociala och politiska strukturen i staden förändrades.

Malmö kom under senare halvan av 1800-talet genom järnvägen att bli en knutpunkt för kommunikation. År 1856 invigdes järnvägen mellan Malmö och Lund, en av de allra första järnvägssträckorna i Sverige. Malmö upplevde en mycket hastig tillväxt under 1800-talet och 1900-talets början och har sedan 1870 varit rikets tredje största stad. Folkmängden uppgick 1870 till 25000 personer, passerade i början av 1910-talet 100000 och kring 1950 200000. Sedan befästningarna runt den medeltida stadskärnan raserats under början av 1800-talet anlades en ny stadsdel, ursprungligen kallad "Nya staden". Stadsplanen utformades av fortifikationsingenjören Nils Mannerkrantz och fick formen av en rutnätsstad med raka gator och växte Malmö geografiskt och samtidigt började en befolkningsökning. Rektangulära kvarter som tydligt skiljer den från de medeltida kvarteren som har en mer oregelbunden form. Bland annat lades Stora Nygatan ut och staden fick två nya torg, Gustav Adolfs torg och Drottningtorget. Genom anläggningen av Nya Staden ya staden ingår numera i den del av Malmö som benämns Gamla Staden. I och med vallraseringen förlängdes den gamla Grönegatasträckningen från 1200-talet i den östra delen av Gamla staden. Den nya sträckningen fick namnet Nya Grönegatan och i slutet av 1800-talets första decennium hade nya gator som Norregatan, Stora Trädgårdsgatan och Stora Kvarngatan tillkommit. Tidigare hade staden "slutat" där Grönegatan idag börjar vid korsningen Humlegatan-Grönegatan. Ungefär vid samma tid planerades mindre gator och gränder som Lilla Kvarngatan, Lilla Trädgårdsgatan, Österportsgatan, Vallagränd och Norregränd.

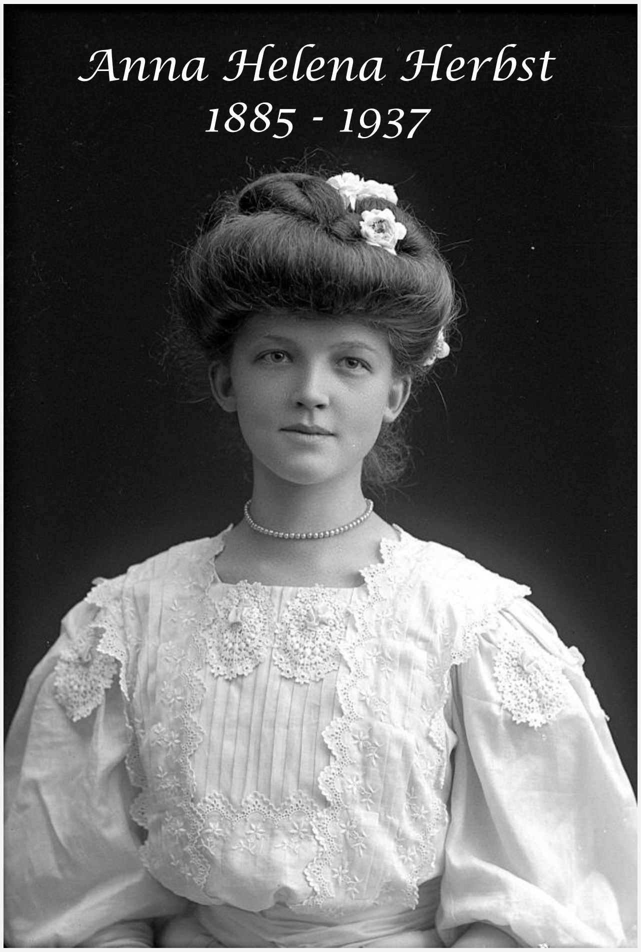

Anna Helena Herbst
1885 - 1937

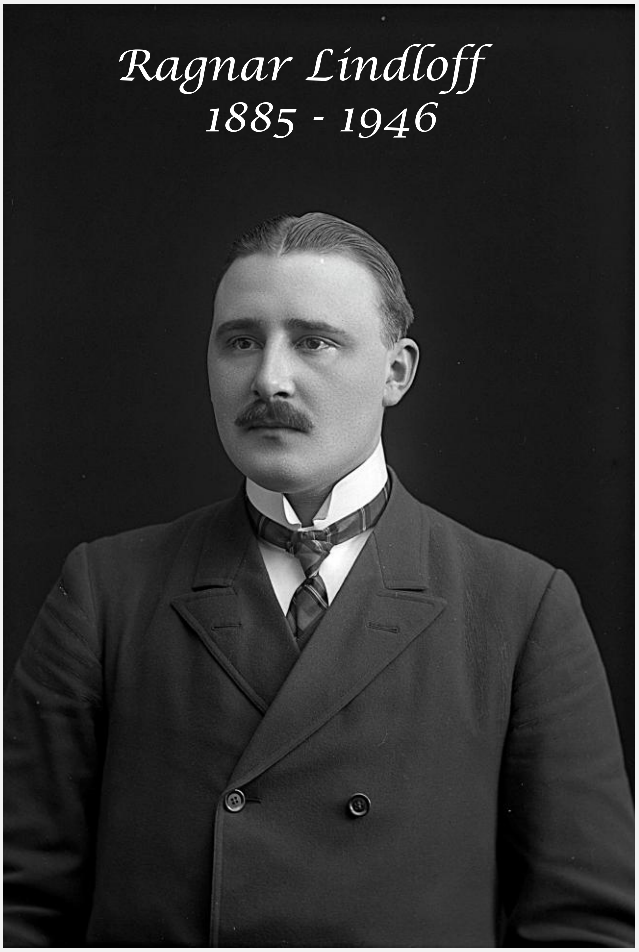

Ragnar Lindloff
1885 - 1946

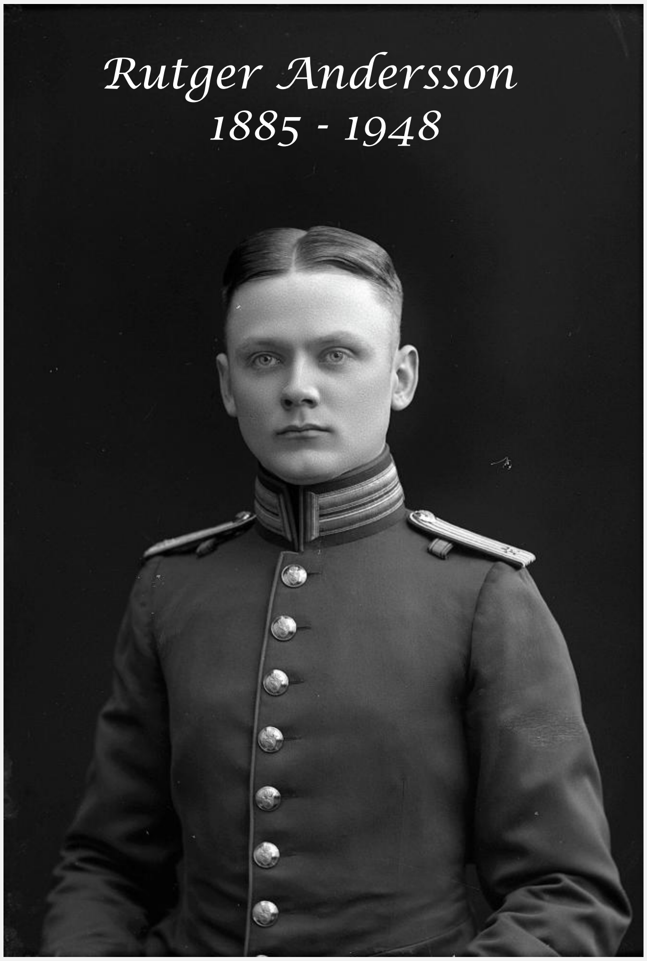

Rutger Andersson
1885 - 1948

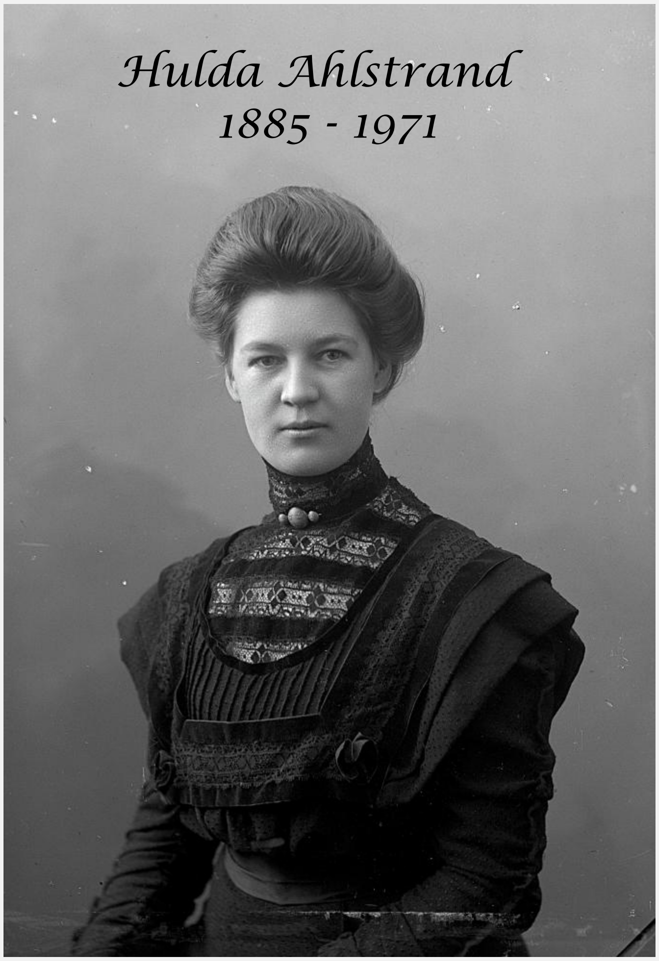

Hulda Ahlstrand
1885 - 1971

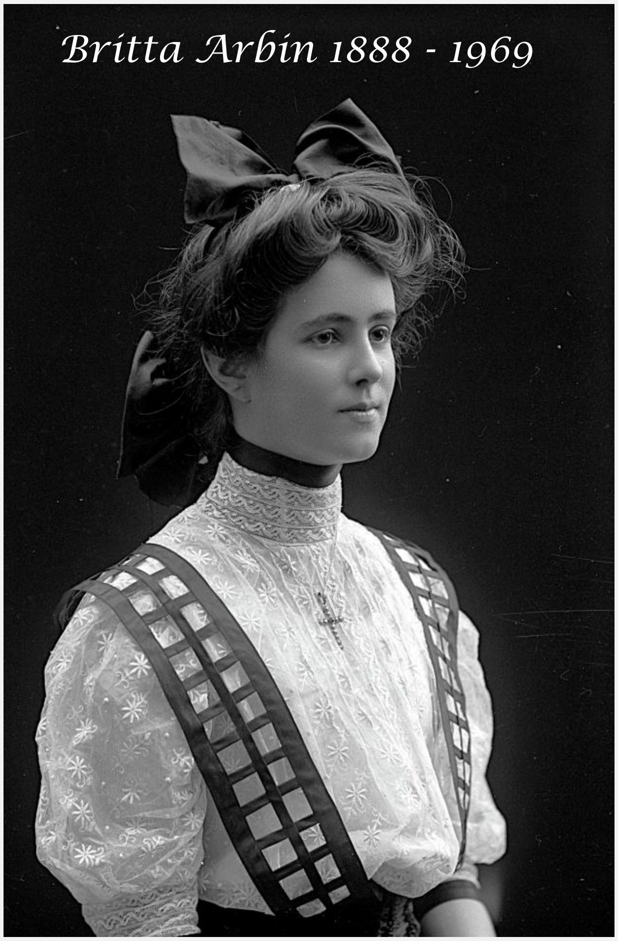
Britta Arbin 1888 - 1969

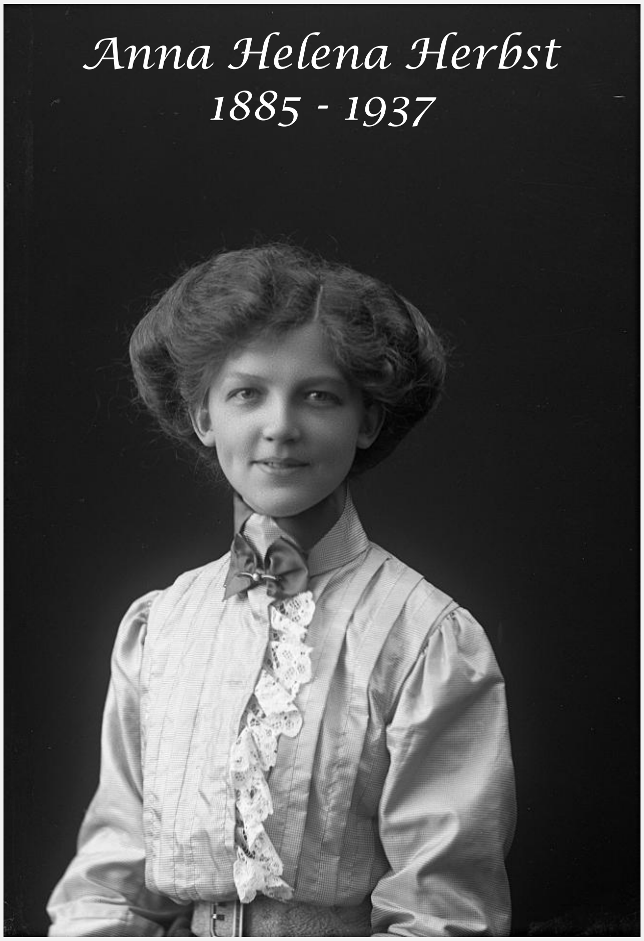
Anna Helena Herbst
1885 - 1937

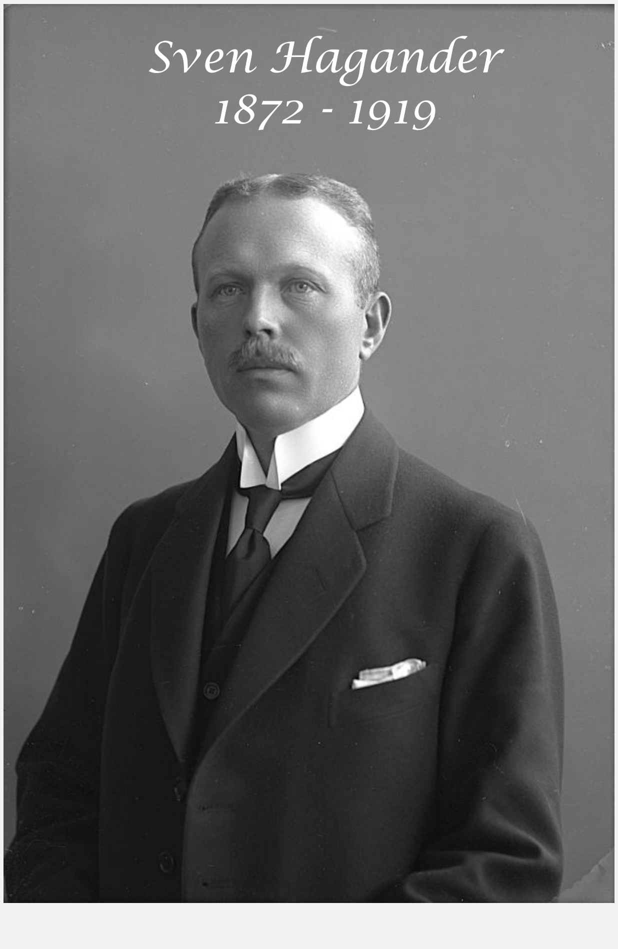
Sven Hagander
1872 - 1919

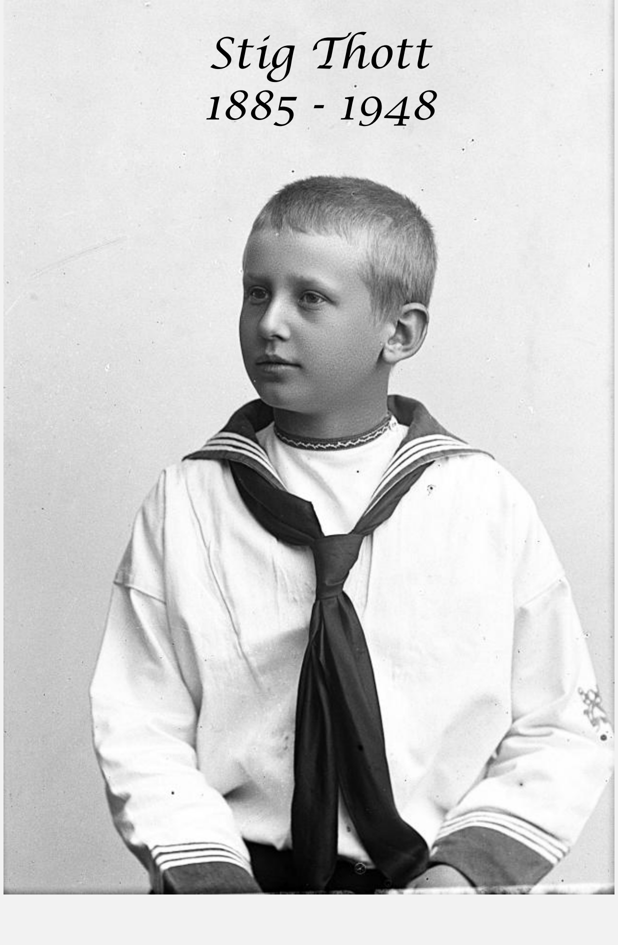
Stig Thott
1885 - 1948

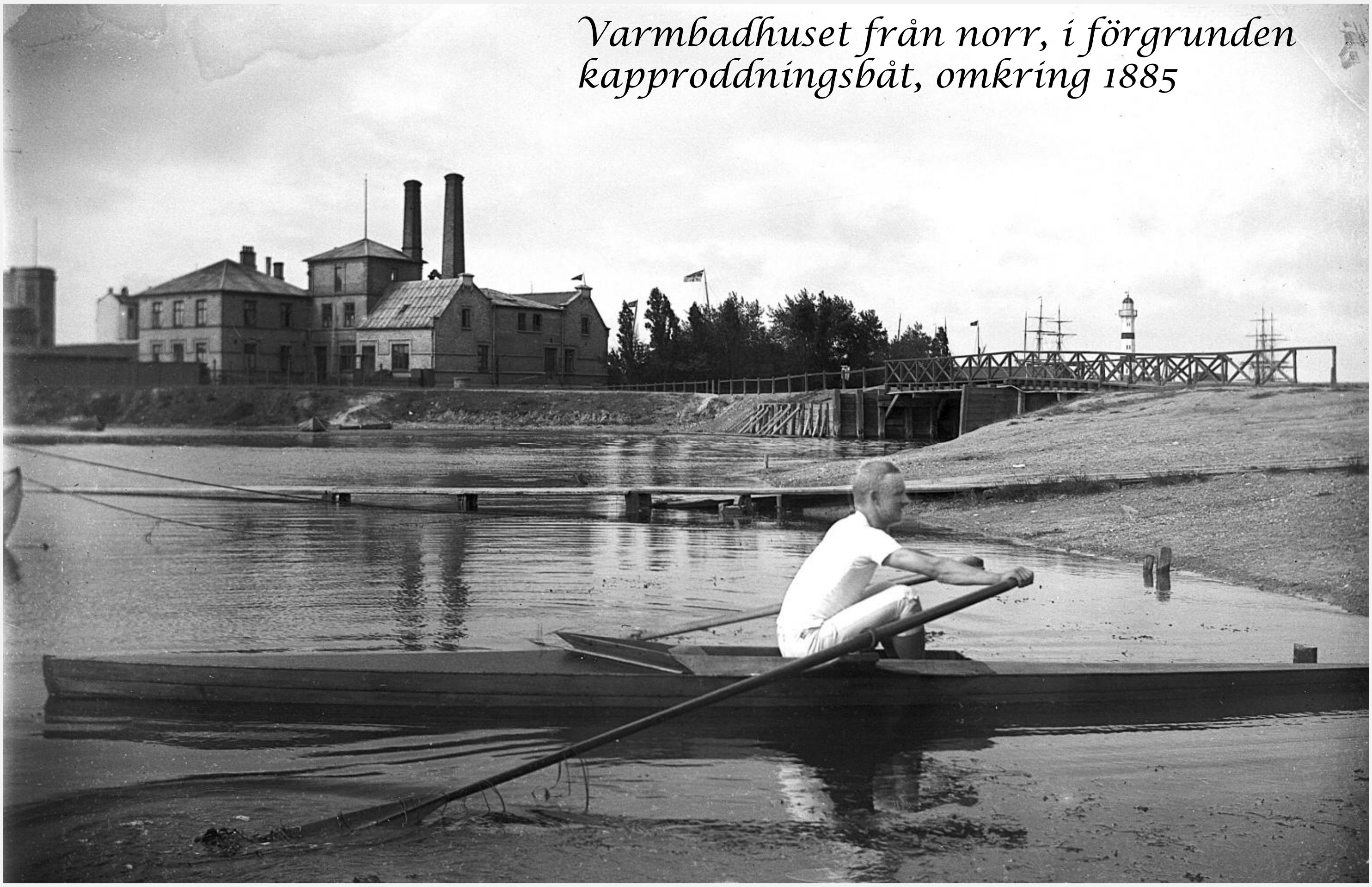

Varmbadhuset från norr, i förgrunden kapproddningsbåt, omkring 1885

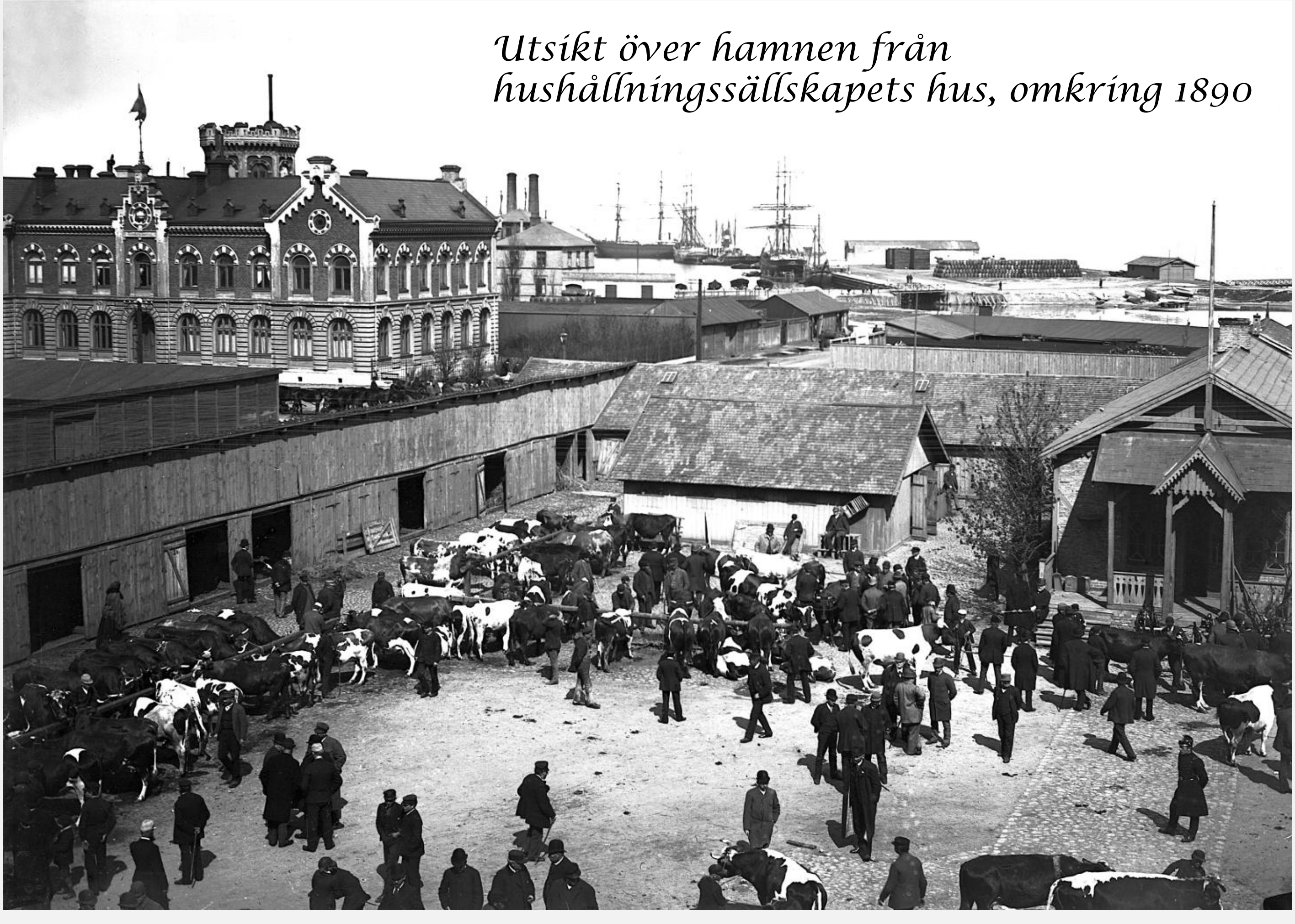

Utsikt över hamnen från hushållningssällskapets hus, omkring 1890

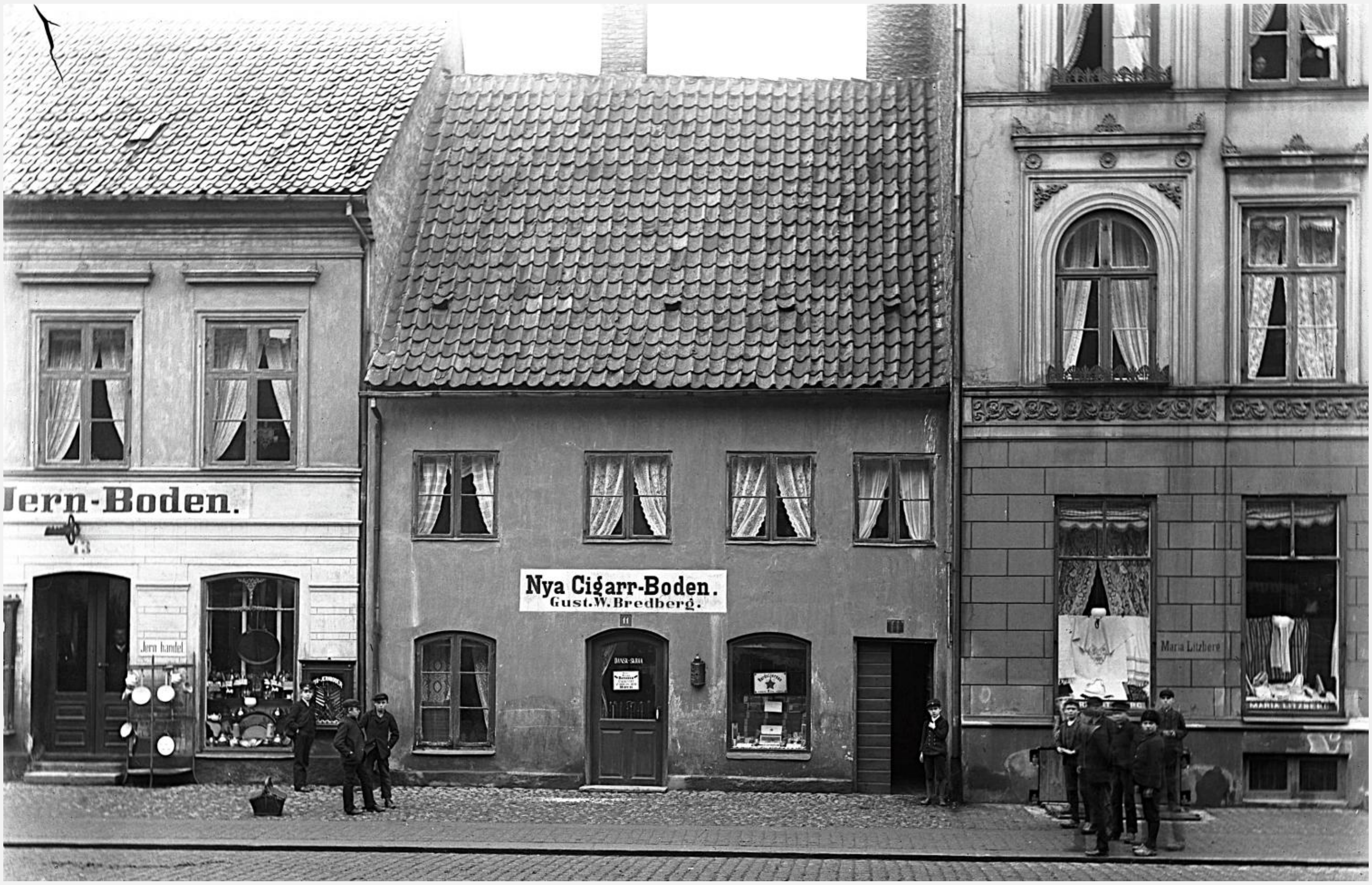
Jern-Boden.
Jern handel
Nya Cigarr-Boden.
Gust. W. Bredberg.
Maria Litzberg

Södergatan, västra sidan, 1884. Butiker: Nya Cigarr-Boden, Jern Boden.

Torghandel på Stortorget 1885-90

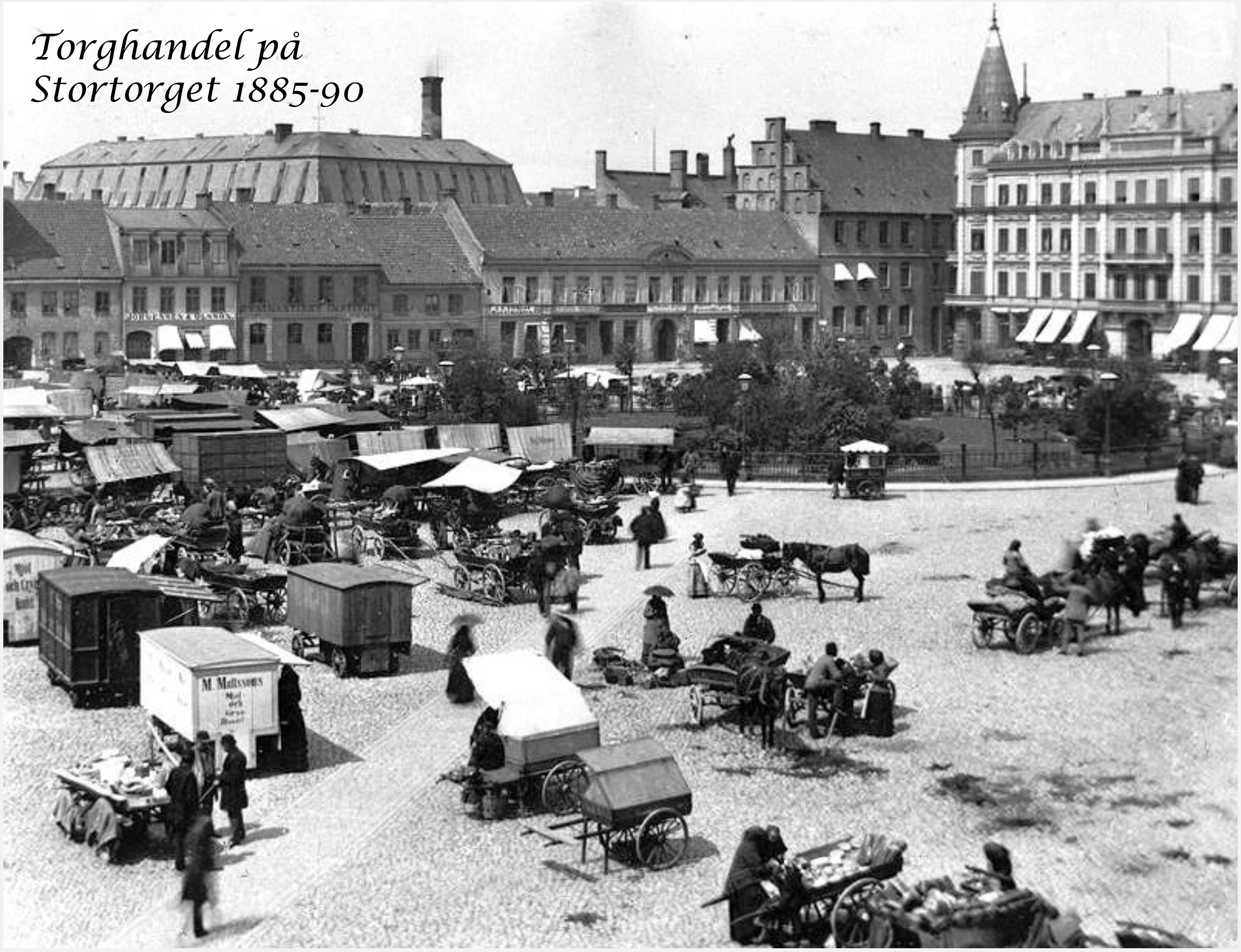
M. Mattssons

Villa Höja, Lundavägen trädgårdssidan 1885 - 90

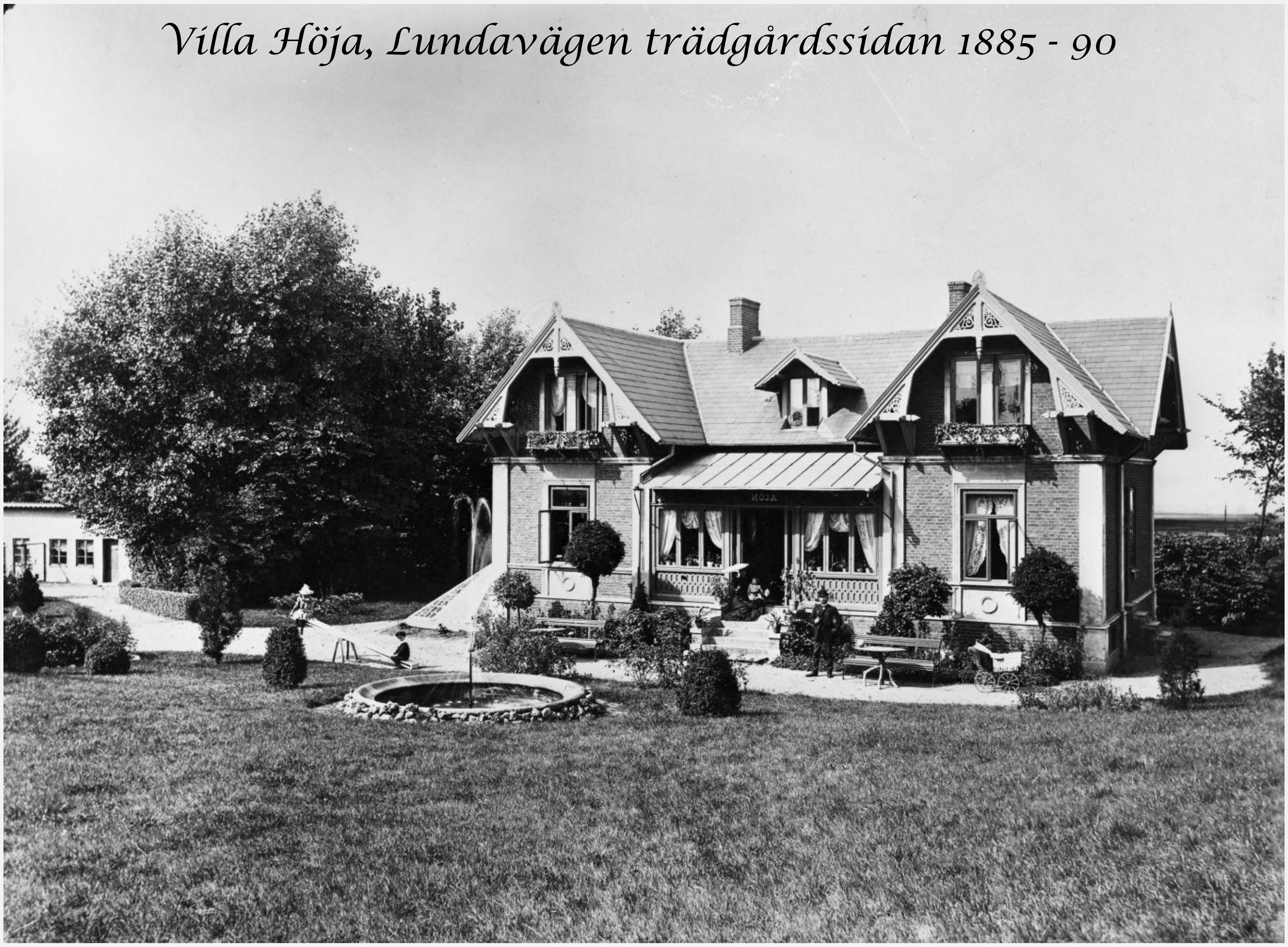

"Mölledal" Nya Vattenverksvägen, f.v. Fru Gertrud Olsson, dottern Olivia.

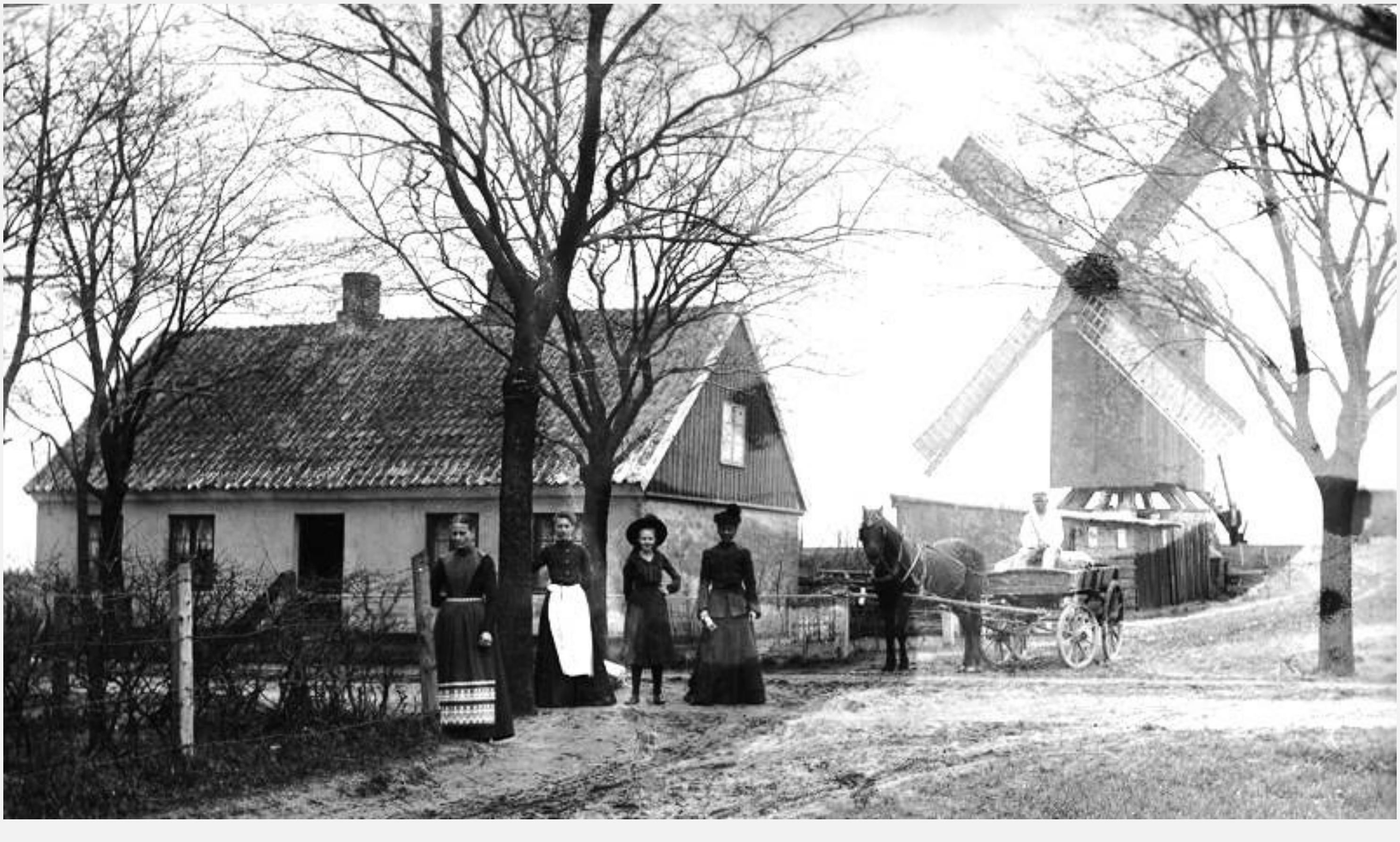

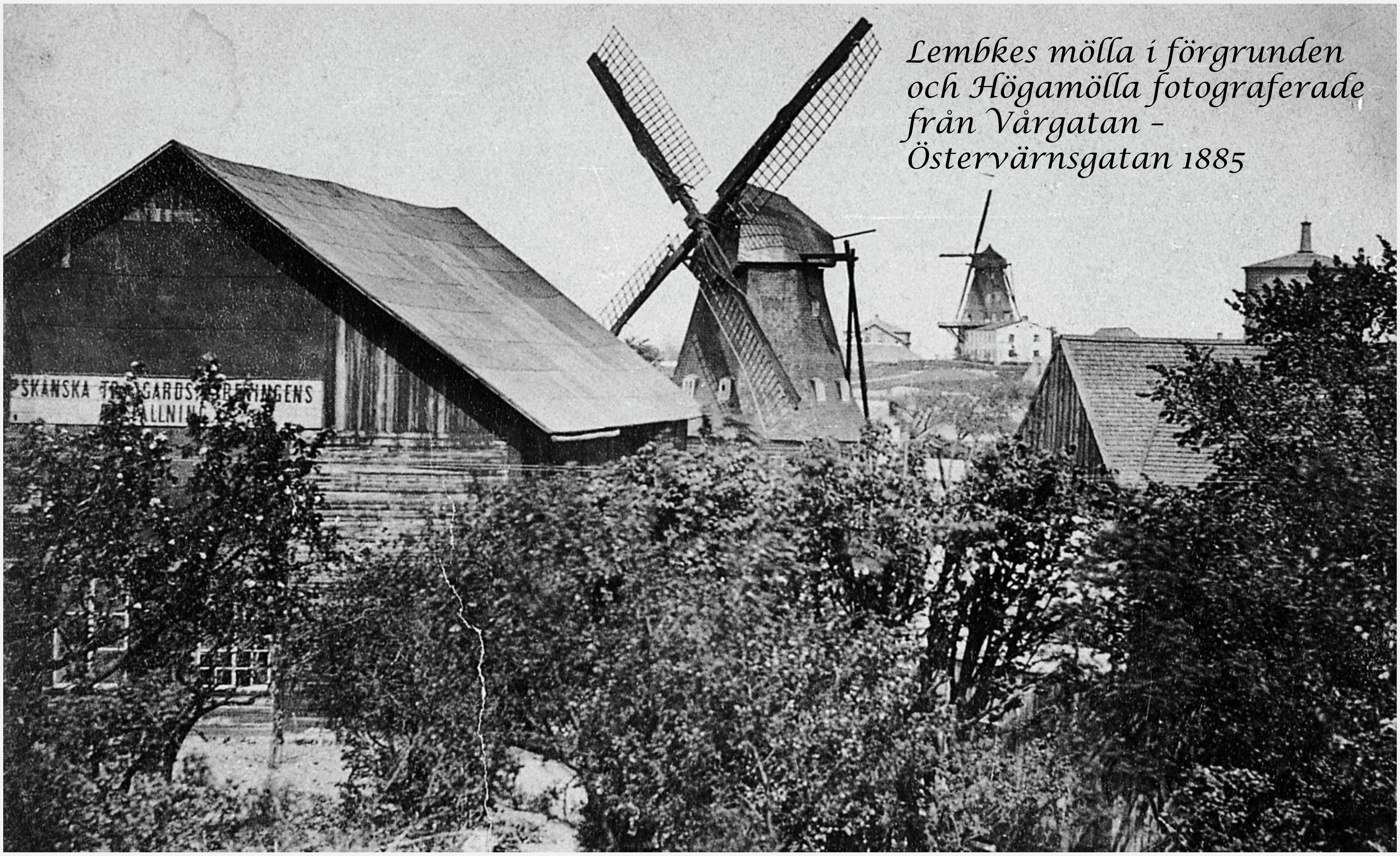
SKANSKA TR GARDS ENINGENS
ALLNIN

Lembkes mölla i förgrunden
och Högamölla fotograferade
från Vårgatan –
Östervärnsgatan 1885

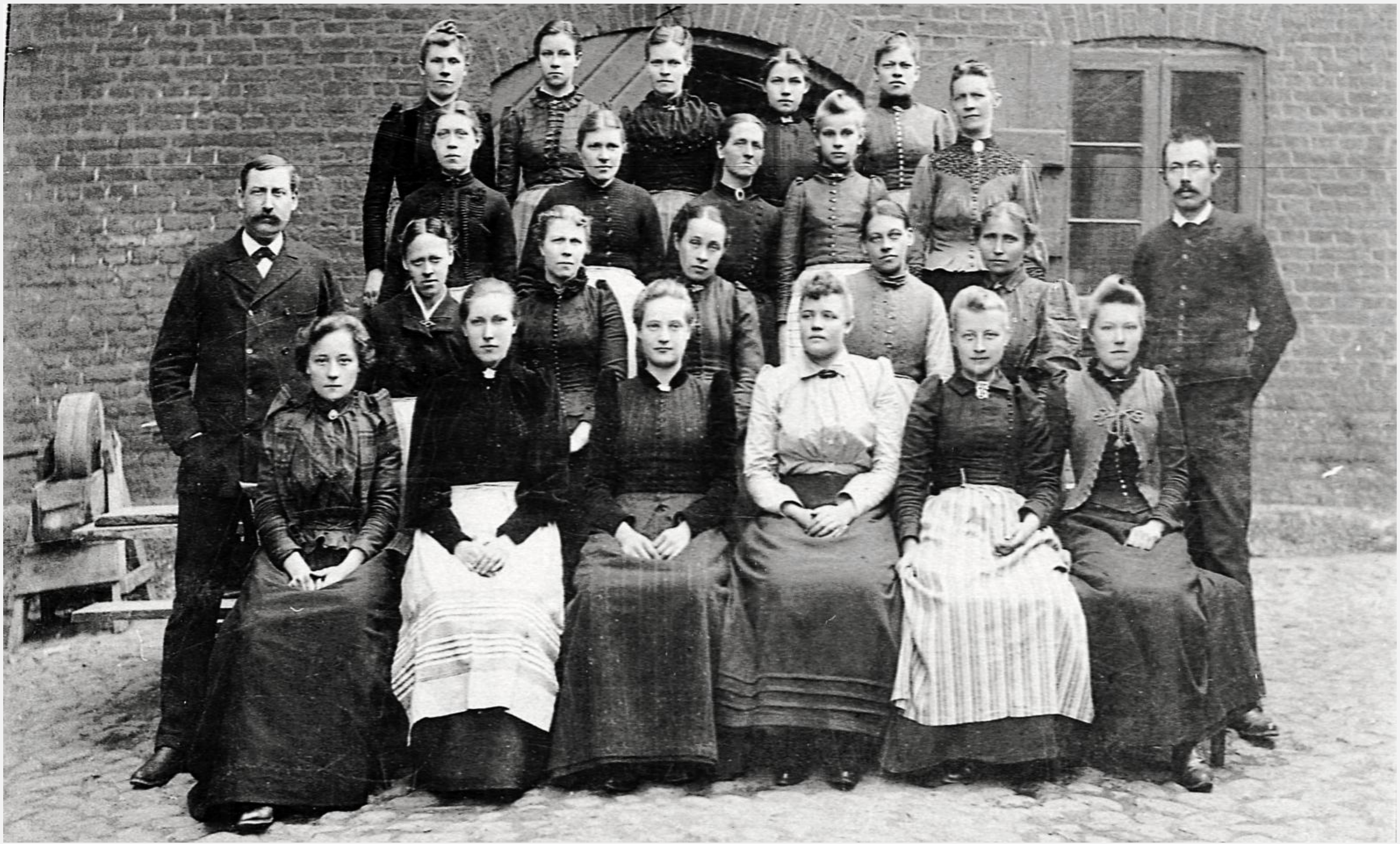

tobaksfabrik. Tredje flickan i översta rad från vänster Emilia Jonsson
född 29/2 1864

Ryttmästare Otto Thott med familj, frun Augusta och barnen Ingeborg och Stig. 1890

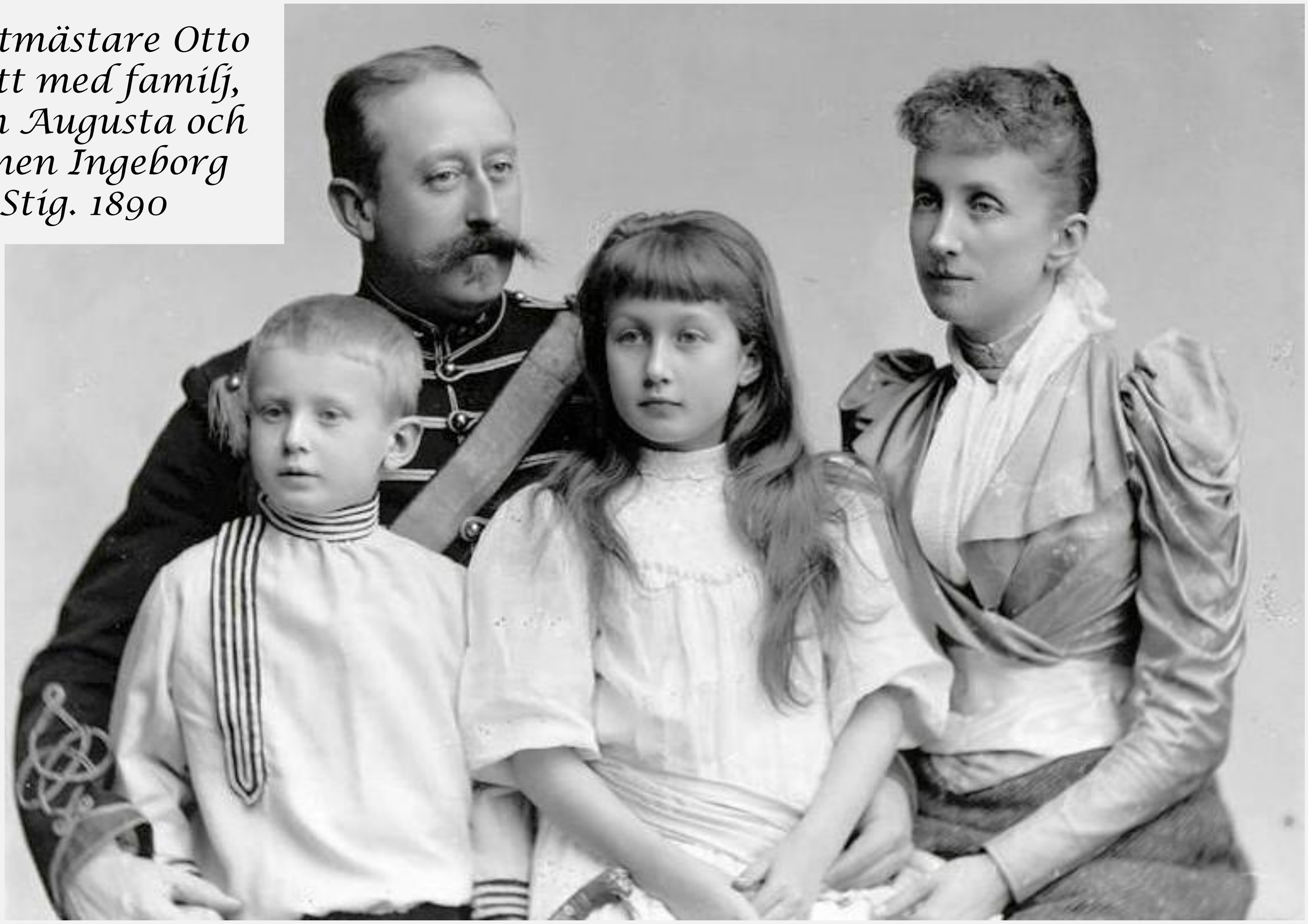

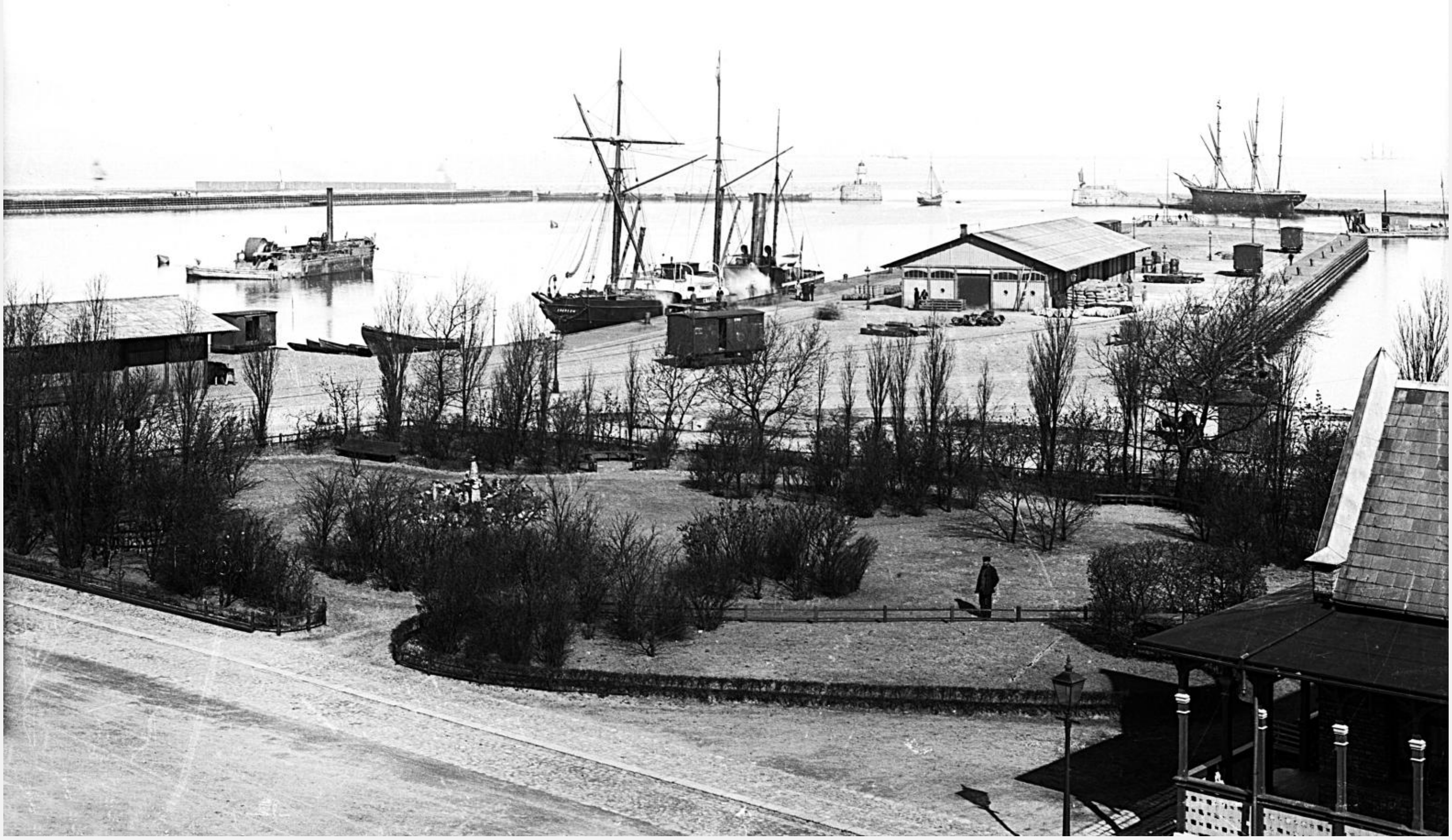

Yttre hamnen från lotskontorets torn, omkr. 1885

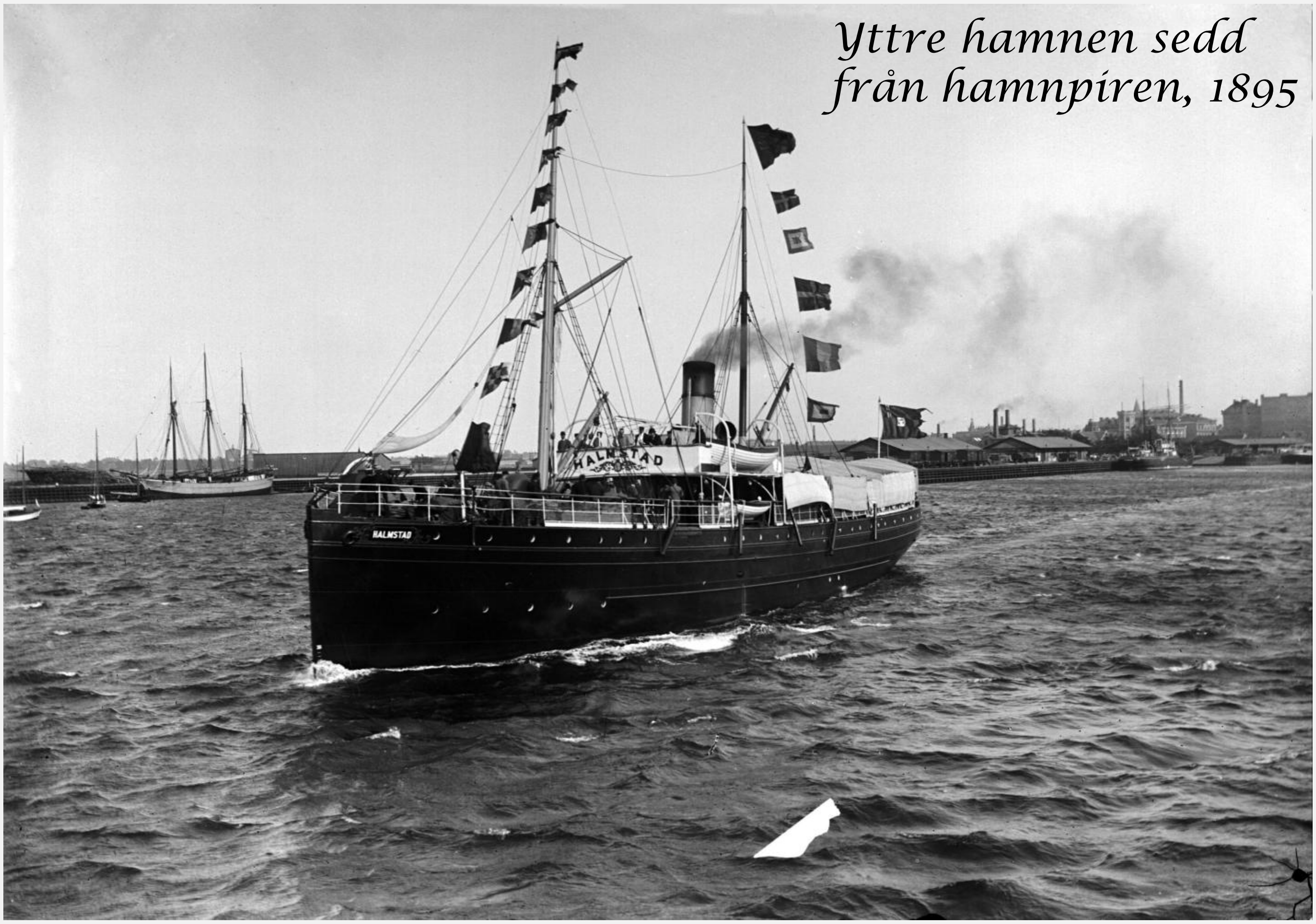

Yttre hamnen sedd
från hamnpiren, 1895

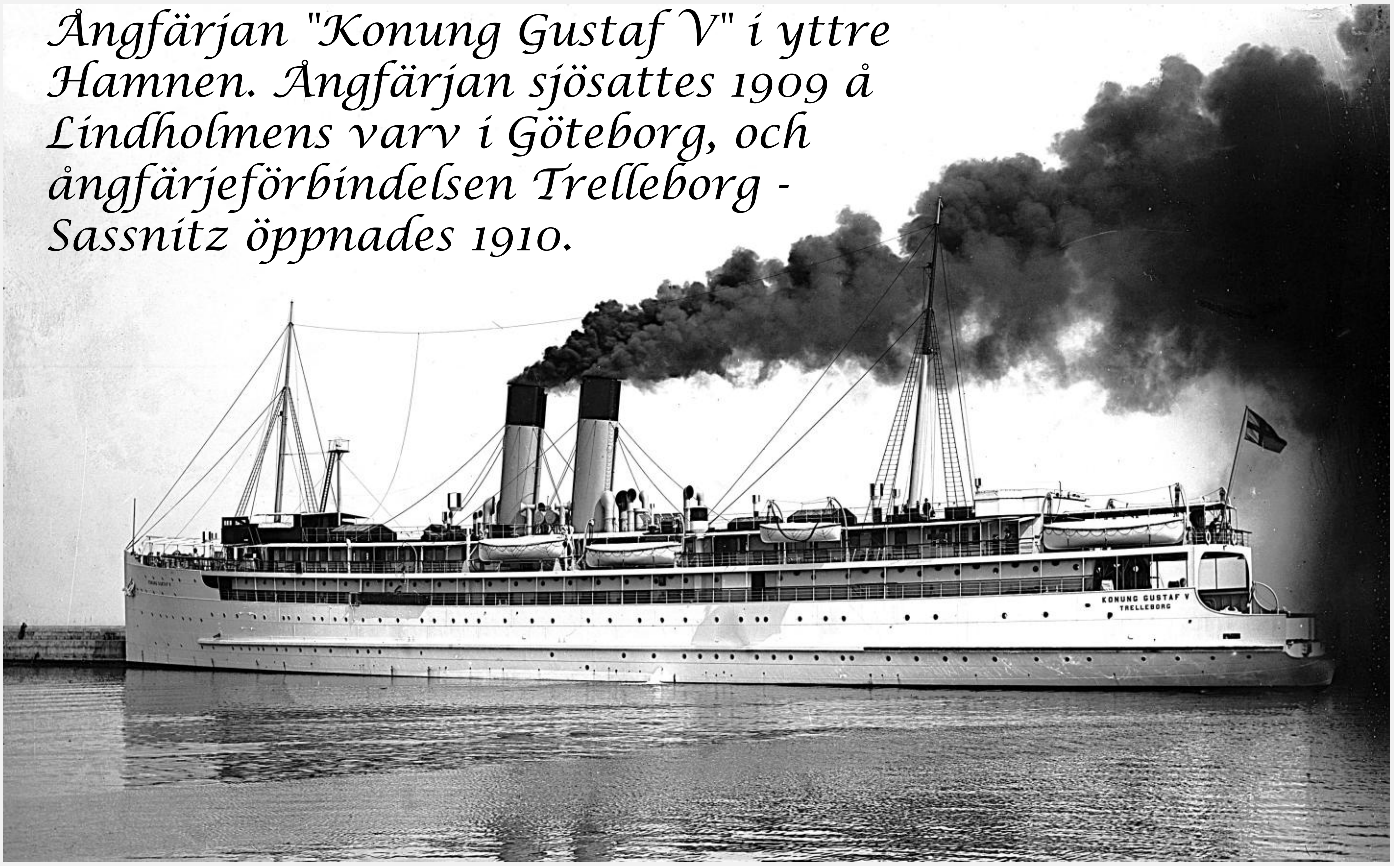
KONUNG GUSTAF V
TRELLEBORG

Ångfärjan "Konung Gustaf V" i yttre
Hamnen. Ångfärjan sjösattes 1909 å
Lindholmens varv i Göteborg, och
ångfärjeförbindelsen Trelleborg -
Sassnitz öppnades 1910.

Under slutet av 1800-talet organiserades ett flertal utställningar i Malmö. Redan år 1865 anordnades en industriutställning på platsen invid Drottningtorget. Utställningen hölls i husarernas ridhus, nuvarande Vagnsmuseet. Utställningen skedde i samband med det 11:e lantbruksmötet. År 1881 var det åter lantbruksmöte i Malmö det 15:e. Detta var placerat på Rörsjöområdet. Ånyo anordnades en industriutställning på Drottningtorget. År 1891 var det dags för en ny industriutställning. Denna gång var platsen Latinskolans gård vid Amiralsgatan. Efter detta tar staden ett stort krafttag och anordnar den stora Industri- och slöjdutställningen år 1896 Samtidigt pågår det 18:e lantbruksmötet också i Malmö. Man kan på ett sätt betrakta Baltiska utställningen år 1914 som slutet på denna form av stora utställningar.

Här skulle industrialismens nyaste landvinningar inom teknik och produktion visas upp för en häpen publik men även lantbruk, träd gårdsskötsel och kultur. Historien tog en grym vändning och innan utställningen var slut skulle två av huvuddeltagarna, det tsaristiska Ryssland och det kejserliga Tyskland, mötas på första världskrigets blodiga slagfält. Drömmen om ett fredligt baltiskt innan hav skulle även fortsättningsvis förbli endast en dröm. Över 20 miljoner dödades under det första Världskriget 1914 – 1918.

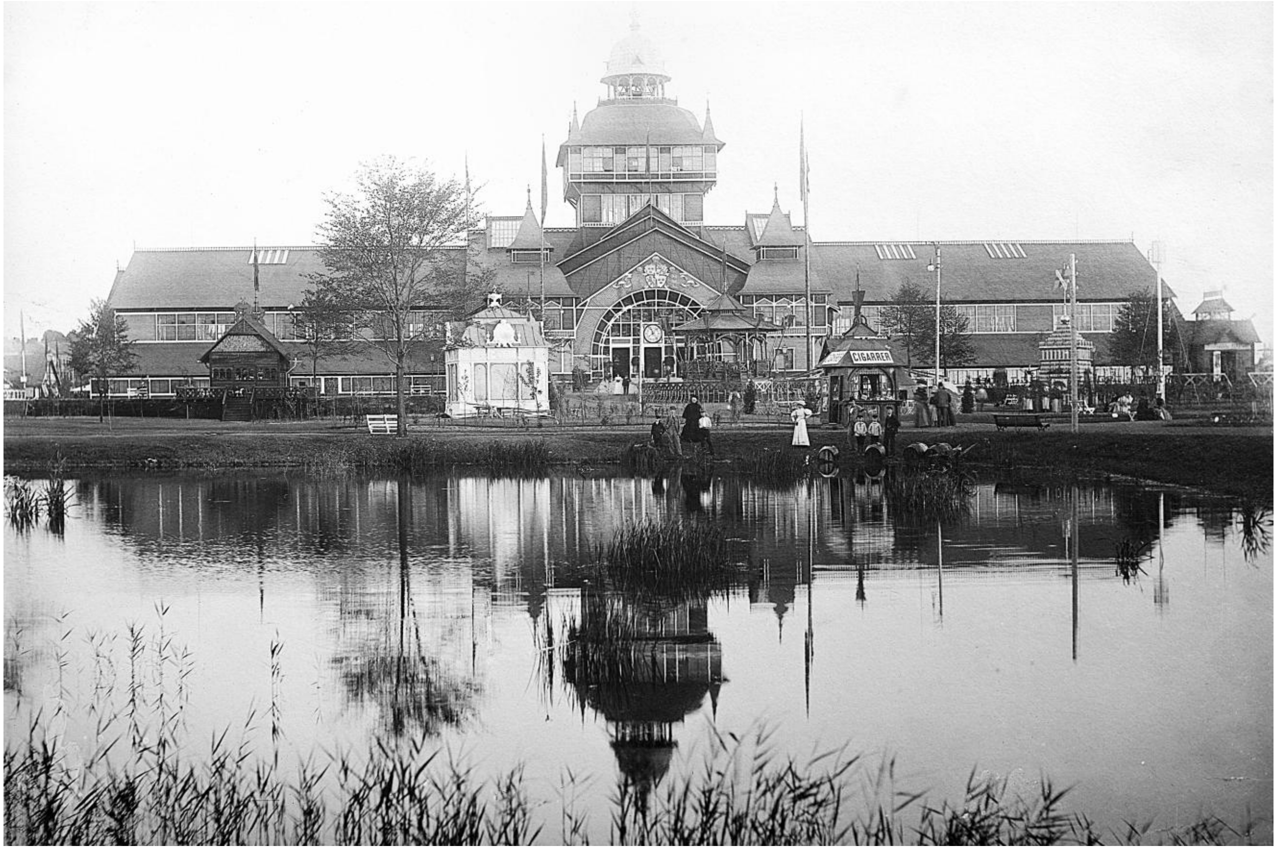

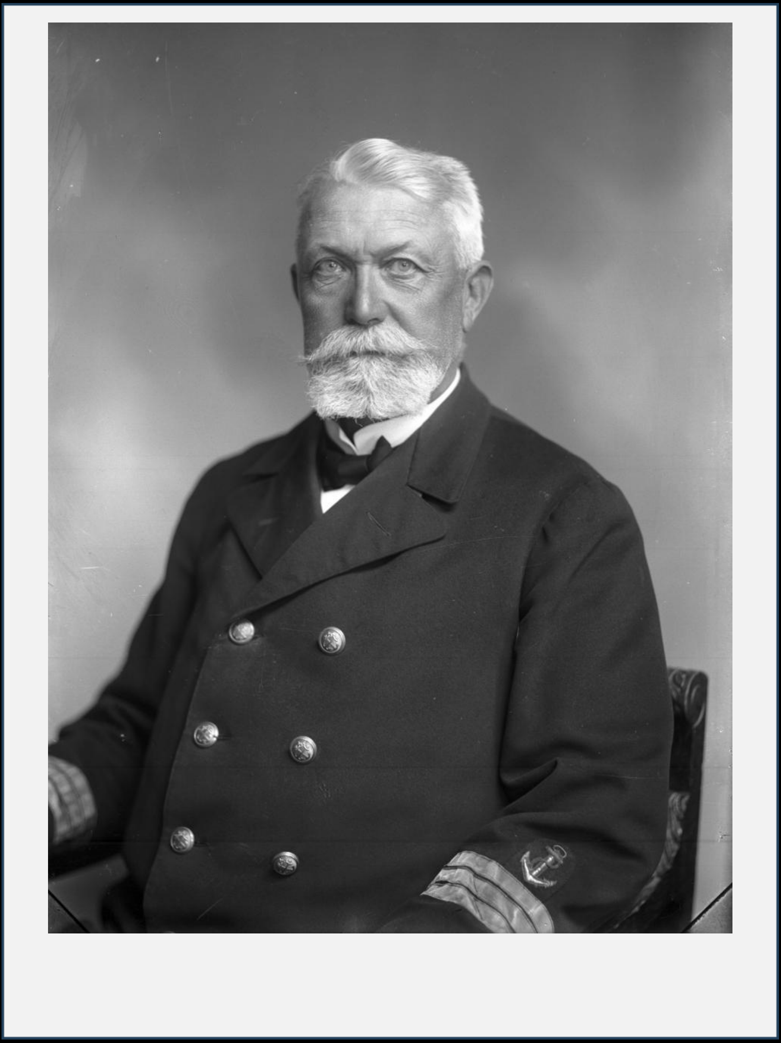

Navigationsskolan år 1900, ännu en av hamnens äldre byggnader som har rivits. Denna byggnad låg vid Jörgen Kocksgatan. Här bedrevs undervisning i just navigering under ett flertal år. Byggnaden försvann under 1960-talet och ersattes av en annan byggnad också med anknytning till ratt men av ett lite annorlunda slag. Här finns idag ett av hamnens parkeringshus.

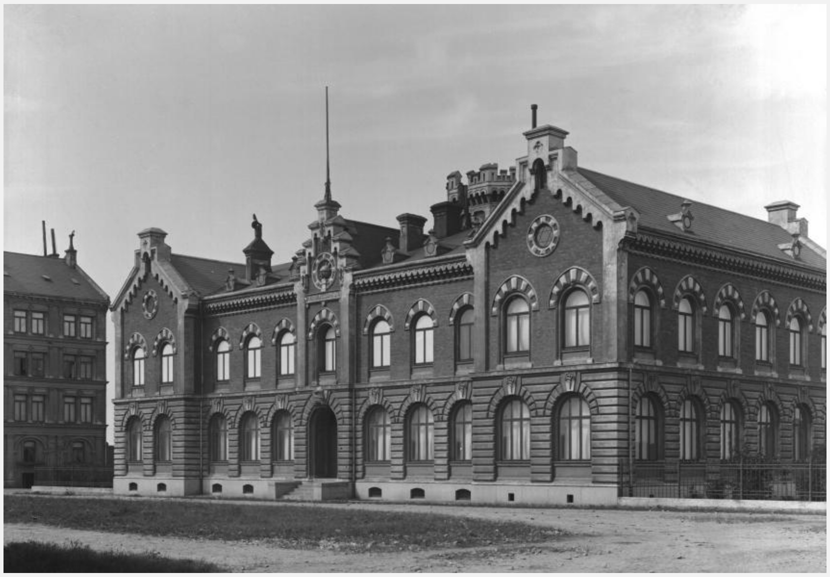

Under 1800-talet upplevde Malmö en enorm tillväxt, från en mindre stad till Sveriges tredje största. Staden blev ett viktigt industriellt och ekonomiskt centrum, främst tack vare sin hamn och dess skeppsbyggnad. Befolkningen ökade drastiskt, och nya stadsdelar som Möllevången växte upp.

Industriell expansion: Malmö utvecklades till en industristad med fokus på textilproduktion, förpackningsindustri och livsmedel.

Kockumsvarvet: Frans Henrik Kockums skeppsvarv spelade en avgörande roll i Malmös utveckling, med tusentals anställda.

Arbetskraftsinvandring: Industrialiseringen ledde till att arbetskraft från landsbygden och senare från andra länder lockades till staden.

Nya stadsdelar: Staden expanderade och nya stadsdelar som Möllevången anlades för att hysa den växande befolkningen.

Hamnens betydelse: Malmö hamn blev en central punkt för handel och sjöfart, vilket bidrog till stadens ekonomiska tillväxt.

Färjetrafik: Färjetrafiken till och från Köpenhamn var viktig för Malmö.

Ändringar i hamnen: Malmö hamn utvecklades och moderniserades, inklusive ångfärjeläget.